

Novi život jedrilice koja svjedoči najvećem sportskom uspjehu Lošinja

»Primorka« do daljnjeg u predvorju hotela Bellevue

OBNOVLJENA »PRIMORKA« ČUVA USPOMENU NA OLIMPIJSKE DANE

Bojan PURIĆ

Nakon više od sedam desetljeća od olimpijskog nastupa, jedrilica »Primorka«, kao simbol oživljenog dijela pomorske i sportske povijesti Lošinja, ponovno je obnovljena te predstavljena javnosti. U najnovijem obnavljanju, surađivali su Turistička zajednica Grada Malog Lošinja, mošćenički brodograditelj Loris Rubinić te Jedriličarski klub Jugo, a ovih je dana postavljena na postolje u predvorju hotela »Bellevue« na Čikatu. Predviđeno je da »Primorka« ondje stoji dok ne bude postavljena pomorska zbirka Lošinjskog muzeja, za što je predviđen prostor na prvom katu bivše Pomorske škole na glavnom gradskom trgu. U toj zbirci, olimpijska »Primorka« predstavljat će jedan od izložaka - simbola lošinjske sportske povijesti, doslovce na nekoliko metara udaljenosti od spomenika podvodnom ribolovcu, postavljenom 1989. godine na platou ispred bivše školske zgrade, radu Ante Starčevića prema idejnom rješenju Vinka Matkovića.

PONOS OTOKA

Daleke 1952. mala jedrilica iz Malog Lošinja otisnula se na jedno od najvećih sportskih natjecanja na svijetu - Olimpijske igre u Finskoj, s jedrima punim znanja i ponosa otočne zajednice duboko povezane s morem. Uvjeti u kojima su se lošinjski jedriličari natjecali bili su daleko od idealnih. Iako čvrsta i pouzdana, ova jedrilica je bila skromnija od brodova konkurencije. Samo se jednom dogodilo da stanovnici Malog Lošinja i ujedno članovi jednog lošinjskog sportskog kluba nastupe na Olimpijskim igrama. Mario Fafangel i Karlo Bašić, jedriličari lošinjskog kluba Jugo, sudjelovali su u olimpijskoj regati klase »star« na Igrama u Helsinkiju. Kormilar Fafangel (1914.-2007.) i flikist Bašić (1911.-2000.) bili su tada radnici lošinjskog brodogradilišta, a u slobodno vrijeme odlazili su na regate, predstavljajući klub Jugo, utemeljen 1949. godine, ispočetka Pomorsko brodarsko društvo Jugo, Klub narodne tehnike pri Brodogradilištu Lošinj. Upravo su

Mario Fafangel i Karlo Bašić, jedriličari lošinjskog kluba Jugo predstavljali su Jugoslaviju na Olimpijskim igrama u Helsinkiju. Iako tehnički slabija od konkurencije, »Primorka« je postala simbol upornosti i jedinstvenog razdoblja u kojem je Mali Lošinj ispisao sportsku povijest

te, početne godine postojanja kluba rezultatski dosad nenađnašene - samo u ovoj jedriličarskoj klasi osvojeno je pet uzastopnih naslova prvaka Jugoslavije te prvo mjesto na prvenstvu 17. distrikta u Švicarskoj 1954. godine, što bi otprilike važilo za naslov srednjoeuropskih prvaka.

Predstavljajući Jugoslaviju, lošinjski su jedriličari na olimpijski izazov krenuli u skromnim uvjetima, uglavnom putujući vlakom, a tako je u Finsku transportirana i jedrilica. Kada su napokon stigli u Skandinaviju, morali su još pripremiti jedrilicu, spajanjem kobilice, a kako je tada zabilježeno, taj im je posao onemogućio sudjelovanje u svečanosti otvaranja Igrane, u mimohodu kao predstavnici jedne od 69 zemalja-sudionica.

Na »Primorki«, tehnički inferiornij u odnosu na većinu plovila suparnika, Fafangel i Bašić su nakon osam plovova (u jednom plovu jedrio je rezervni član, Spličanin Tito Barać) završili na pretposljednem, dvadesetom mjestu.

NEPOZNATI DETALJI

Istraživanje provedeno tijekom obnove »Primorke« otkrilo je još jedan gotovo nepoznat, ali iznimno vrijedan dio lošinjske olimpijske povijesti. Na Olimpijskim igrama u Helsinkiju 1952. godine nisu nastupila četvorica, nego čak petorica jedriličara rođenih u Malom Lošnju. U olimpijskoj klasi star za Jugoslaviju su na »Primorki« jedrili Karlo Bašić i Mario Fafangel, dok su za Italiju u istoj klasi

VELIKA OČEKIVANJA

Mario Fafangel, član posade jedrilice Primorka, kasnije se prisjećao kako su očekivanja bila velika. - Olimpijada u Helsinkiju trebala je biti vrhunac svega dotadašnjeg i svi su očekivali dobre rezultate, a dogodilo se sasvim suprotno. Naša je ekipa zauzela pretposljednje mjesto. Bio je to porazan rezultat, ali ujedno i dobra škola. Shvatili smo da za uspjeh nije dovoljno imati dobre i hrabre jedriličare - veliku ulogu igra i kvaliteta jedrilica na kojima se plovi - zapisao je Fafangel.

Mario Fafangel, kormilar
»Primorke« iz njenih zlatnih dana

Predstavljanju obnovljene »Primorke« pridružili su se i njegov sin Luciano te unuk Raoul Fafangel. - Velika hvala svima na sudjelovanju i dolasku. Moj bi otac Mario danas uistinu bio ponosan, rekao je Luciano Fafangel.

nastupili Agostino Straulino i Nicolò »Nico« Rode, također Lošinjanin koji su prva jedriličarska iskustva stjecali u lošinjskom akvatoriju, no oni su, i nakon što ovo područje više nije bilo pod upravom Italije, ostali talijanski državljani i predstavljali tu zemlju. Obojica profesionalno u talijanskoj ratnoj mornarici, imali su puno bolje uvjete za bavljenje jedrenjem te su u konačnici i osvojili zlatnu olimpijsku medalju. Kao kuriozitet koji Lošinjanin i dalje prepričavaju, ostao je međusobni olimpijski okršaj dvije posade

Lošinjana.

Peti Lošinjanin bio je Dario Salata, koji je za Italiju nastupio u klasi 5,5 metara na jedrilici »Mirtala«, zajedno s članovima posade Egoneom Jakinom i Giorgiom Audiziom. Tako je na istim Olimpijskim igrama, u različitim jedriličarskim klasama i pod različitim zastavama, nastupilo čak pet jedriličara rođenih u Malom Lošnju. Obnovljena jedrilica stoga ne čuva samo uspomenu na svoju olimpijsku posadu, nego otvara i novo poglavlje u poznavanju bogate pomorske i sportske baštine Lošinja. »Primorka«, izgrađena neposredno uoči Olimpijskih igara, jedna je od najvrjednijih jedriličarskih ostavština Lošinja. Kobilica joj je izlivena u splitskom škveru koji se tada zvao »Vicko Krstulović«, a jedrilica je duga 6,92 metra i široka 1,73 metra. U svjedodžbi kao graditelj navodi se Ivan Jeričević iz Malog Lošinja.

Nakon razdoblja najvećih uspjeha Jedriličarskog kluba Jugo uslijedio je zastoj u radu kluba pa je »Primorka«

»Primorka« na ponos svih Lošinjana

66

Jedriličarski klub Jugo iznimno je ponosan što je uspio sačuvati ovaj primjerak jedrilice zvijezda. Ova jedrilica predstavljat će svojevrsni spomenik lošinjskom jedrenju, čiji je vrhunac bio nastup lošinjske posade Fafangel - Bašić na Olimpijskim igrama 1952.

VEDRAN KABALIN

neko vrijeme služila za privatnu uporabu. Prema bilješkama lošinjskog jedriličara i zaljubljenika u pomorsku baštinu Gorana Franulovića, jedrilica je najprije bila kod Marka Mužića, potom Silvija Vidovića, a njezinu je obnovu prvi pokrenuo prof. Rade Manzoni, svjestan njezine povijesne vrijednosti za Lošinj.

DIO IDENTITETA

Godinama je »Primorka«, prekrivena tankim slojem plastike, zapuštena stajala okrenuta naopako pokraj jedne odradionice u lučici Sv. Martin. Poslije je vraćena JK-u Jugo, a nakon osnutka Rotary kluba Lošinj obnovu je, u ime udruge, preuzeo Zvonko Spajić iz Osora. Nakon njegove smrti posao su nastavili Roberto i Danijel Bernabić iz Velog Lošinja, da bi jedrilica na kraju bila pohranjena u hali marine u Malom Lošnju.

- Primorka je vrijedan dio identiteta našega Lošinja i priča na koju s razlogom možemo biti ponosni. Njezinom obnovom oživljen je važan dio naše pomorske i sportske baštine, ali i sjećanje na ljude čija su ih hrabrost, znanje i ljubav prema moru odveli sve do olimpijske pozornice. Malo je sredina koje se mogu polivalentno činiti da je na istim Olimpijskim igrama nastupilo čak pet jedriličara rođenih na jednom malom otoku. To najbolje govori koliko su more, jedrenje i pomorsko znanje duboko utkani u našu povijest i život generacija Lošinjana. Hvala svima koji su svojim znanjem, trudom i entuzijazmom omogućili da Primorka ponovno bude pred nama i da ovu iznimnu lošinjsku priču sačuvamo i prenesemo generacijama koje dolaze, izjavila je gradonačelnica Grada Malog Lošinja Ana Kučić.

Predsjednik JK-a Jugo, Vedran Kabalin ovom je prilikom zahvalio svim članovima svog jedriličarskog kluba, bivšim i sadašnjim, koji su svojim trudom pomogli da se upravo ova jedrilica sačuva od propadanja i danas, u obnovljenom izdanju, predstavi javnosti.

- Jedriličarski klub Jugo iznimno je ponosan što je, uz pomoć Turističke zajednice Grada Malog Lošinja, uspio sačuvati ovaj primjerak jedrilice zvijezda. Ova jedrilica predstavljat će svojevrsni spomenik lošinjskom jedrenju, čiji je vrhunac bio nastup lošinjske posade Fafangel - Bašić na Olimpijskim igrama 1952. godine, kazao je.